Grant Arthur Gochin
10900 Winnetka Ave, Chatsworth, CA 91311
Jungtinės Amerikos Valstijos

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras
Didžioji g. 17/1, Vilnius

Ar jūsų manymu 1941 m. nacių okupuotoje Lietuvoje veikiusi Lietuvių nacionalistų partija (LNP) buvo nusikalstama organizacija, kuri kolaboravo su nacių režimu vykdant Lietuvos gyventojų persekiojimą ir genocidą? Prašome aiškaus atsakymo.

Genocido ir rezistencijos tyrimo centras šios organizacijos atžvilgiu nėra išreiškęs oficialios pozicijos nei paviešinęs vieningos publikacijos. Pasitelkus istoriką atlikome išsamų tyrimą istorinių dokumentų, susijusių su II Pasaulinio karo metu Lietuvoje veikusia Lietuvių Nacionalistų Partija (LNP). Jūsų leidžiamame žurnale "Genocidas ir rezistencija" pavyko rasti tokius istorikų pasisakymus dėl LNP veiklos:

"*1953 m. vasario 12 d. tardomas KGB į klausimą, kokia antisovietinė organizacija formavo savisaugos batalionus, gen. št. plk. ltn. J. Jankauskas aiškino, kad jam „žinoma, jog Lietuvos nacionalistų partija (LNP), kuriai tuo metu vadovavo buvęs Lietuvos kariuomenės majoras Valerijonas Verbickas [turėtų būti: Leonas Virbickas], suformavo tris batalionus, kuriuos daugiausia sudarė LNP nariai. Šie batalionai nuo kitų skyrėsi tuo, jog jie skaitėsi Ypatingos paskirties batalionais. Šiems trims batalionams vadovavo buvęs aviacijos majoras Kazys Šimkus. Ypatingos paskirties batalionai, vadovaujami mjr. K. Šimkaus, masiškai šaudė sovietinius piliečius Lietuvos teritorijoje. [...]*

Keista, jog iki šiol į šį teiginį holokausto tyrinėtojai neatkreipė dėmesio. Mūsų manymu, jis dar kartą patvirtina faktą, jog naciai visaip stengėsi išnaudoti lietuvius savo tikslams, vienas iš kurių buvo „galutinis žydų klausimo sprendimas". Tam jie pasinaudojo ir LNP narių, dar vadinamų voldemarininkais, paslaugomis. Ypač aktyviai veikė pagarsėjęs nacionalistinėmis pažiūromis vienas iš LNP vadovų mjr. J. Pyragius. Tad informacija apie tris ypatingos paskirties batalionus, karo pradžioje suformuotus LNP iniciatyva ir buvusius vokiečių saugumo policijos SD žinioje, verta dėmesio."

Juozas Jankauskas. Lietuvos kariuomenės karininkai – antinacinio ir antisovietinio pasipriešinimo dalyviai. Genocidas ir rezistencija. 2003. 1(13), psl. 147–165.

"Formaliai žiūrint, tipiškais lietuvių kolaborantais galima laikyti pronacistinės Lietuvių nacionalistų partijos, generalinių tarėjų institucijos bei lietuvių policijos batalionų narius.

Provokiška Lietuvių nacionalistų partija daugiausia buvo sudaryta iš voldemarininkų, veikė legaliai. Ji išpažino nacionalsocializmo ideologiją ir tikėjosi gauti Lietuvai jaunesniojo Vokietijos partnerio statusą. LNP buvo prieš savavališką Laikinosios vyriausybės sudarymą, vėliau prieš ją, remiama vokiečių, surengė karinį sąmokslą. Apakinti Vokietijos karinės galios, voldemarininkai ragino kartu su vokiečiais nugalėti bolševizmą, o paskui tartis dėl Lietuvos valstybingumo. Voldemarininkas Juozas Pyragius vaikiškai naiviai kalbėjo Leonui Prapuoleniui: „Hitleris esą pasakęs, kad po karo naujojoje Europoje Lietuva būsianti nepriklausoma ir didelė valstybė". Iš pradžių voldemarininkai, būdami politinio pliuralizmo – „plutokratinės demokratijos" priešais, siekė įsteigti Lietuvos nacionalsocialistų partiją (Pranas Germantas-Meškauskas), bet vokiečiai nusprendė, kad nacionalsocializmas priklauso tik jiems. SS prototipu buvo atkurta „Geležinio vilko" organizacija. Tačiau naciams net ir jiems

ištikima partija buvo nereikalinga, nes kėlė legalios opozicijos grėsmę, juo labiau kad LNP kalbėjo apie valstybingumo atkūrimą ir kritikavo antilietuvišką vokiečių politiką. 1941 m. gruodžio 17 d. LNP buvo uždrausta. LNP narių patriotizmu niekas neabejojo, tačiau atviras bendradarbiavimas su naciais Lietuvai daugiau pakenkė nei davė naudos. Jų lyderiai (P. Kubilius, Bronius Draugelis, Kazys Šimkus, Ignas Taunys ir kt.) tapo Lietuvai visai nenaudingų nacių antihumaniškų ir rasistinių įsakymų vykdytojais, egzekutoriais. Jų veiklą sunku pateisinti."

Vytautas Tininis. „Kolaboravimo" sąvoka Lietuvos istorijos kontekste. Genocidas ir rezistencija. 2001. Nr. 1 (9)

"*Galima sakyti, jog akivaizdžiausias lietuvių savivaldos kolaboravimo su nacių okupantais faktas yra jos dalyvavimas Lietuvos žydų genocide.*"

Arūnas Bubnys. "Lietuvių savivalda." Lietuva 1940-1990. Okupuotos Lietuvos Istorija. Vilnius, 2007. (psl.197)

Vilniuje, 2015 m., balandžio mėn. 17 d. vykusioje konferencijoje, istorikas Saulius Sužiedėlis pavadino Lietuvių nacionalistų partiją "organizuota nusikaltėlių gauja".

Nors aukščiau išdėstyti istorikų teiginiai suponuoja išvada, kad LNP buvo Lietuvos teritorijos mastu veikusi organizacija, kuri kolaboravosi su nacių režimu, vykdant nusikaltimus žmogiškumui, Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti 2005-04-20 išvadose Lietuvių nacionalistų partijos tarp Lietuvos nusikalstamų organizacijų neįvardina. Išvadose nurodoma, kad:

"*Vokiečių organizacijos, kontroliavusios genocido spartą ir mastą, žydų persekiojime ir naikinime bendradarbiavo su ir panaudojo daug Lietuvos sukarintų, policijos ir administracijos organizacijų:*

a) nereguliarių pajėgų, susikūrusių spontaniškai ar greitai organizuotų karo pradžioje elementai;

b) TDA (Tautinio Darbo Apsauga) daliniai, vėliau pervadinti į Savigynos batalionus, daliniai, literatūroje dažnai žinomi kaip Schutzmannschaften, atlikę svarų vaidmenį Holokauste, dalyvaudami žydų žudynėse ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse, ypatingai Baltarusijoje ir Ukrainoje.

c) Kauno policijos departamentas ir daug vietinių policininkų visoje Lietuvoje;

d) Lietuvos saugumo policijos agentai ir pareigūnai;

e) daug Lietuvos civilinės administracijos padalinių."

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti. Nacių okupacijos pakomisė. III.2.2.1 Žydų naikinimas 1941 m. vasarą ir rudenį. Komisijos patvirtintos išvados. 2005m. balandžio 20d. (suredaguota S.Sužiedėlio 2005m. gegužės 6 d.)

Pridedame sąrašą dokumentų ir šaltinių, kurie galėtų praversti visapusiškai tiriant Lietuvių nacionalistų partijos nusikalstamumą veiklą prieš Lietuvos gyventojus.

Laukiame jūsų svaraus žodžio.

Grant Arthur Gochin

